

داکتر عبدالرحمن زمانی

در رابطه با اعلان وایسرای و گورنر جنرال هند بریتانوی در برابر شاه جوان و آزادی خواه افغانستان غازی امان الله خان

مضمون جالب جناب پروفیسور عبدخالق رشید، استاد پوهنتون کابل، تحت عنوان «اعلان وایسرای انگلیس در برابر شاه جوان و آزادی خواه افغانستان» که بر مبنای یک سند مهم تاریخی از آرشیف ملی هند به ارتباط جنگ سوم افغان، سندی که توسط محترمه پوهنمل رحیمه، استاد تاریخ پوهنتون تعلیم و تربیه تهیه شده و در پورتال وزین «افغان جرمن آنلاین» بنشر رسید، توجه بنده را جلب نمود.

این سند در اصل اعلامیه تبلیغاتی مؤرخ ۱۰ می سال ۱۹۱۹ "وایسرای (نائب السلطنه) و گورنر عمومی هند بریتانوی"، چیلسفورد، آغاز شایعات و جعل کاری اسناد در برابر غازی امان الله خان توسط انگلیس ها بوده و منشأ شایعاتی بشمار میرود که گویا امان الله خان برای تحریف افکار عامه و پوشاندن ضعف خود دست به جنگ زد.

چون انگلیس ها میدانستند که استحکام و تقویت دولت امانی، سلطه شانرا در مناطق جدا شده از پیکر افغانستان نیز به مخاطره می اندازد. لذا با اعلان جنگ سوم افغان و انگلیس تحریکات، تبلیغات و تخریبات نامرئی و آشکار شان علیه غازی امان الله خان نیز شدت یافت. تقریباً تمام منابع رسمی انگلیسی کوشیده اند جنگ استرداد استقلال یا جنگ سوم افغان و انگلیس را کم اهمیت نشان دهند. آنها نه تنها بیشرمانه ادعا کرده اند که نتیجه جنگ به نفع بریتانیای کبیر تمام شده است، بلکه میگویند که گویا سبب اصلی جنگ مشکلات داخلی امان الله خان بود که از رهایی اعضای فامیل مصاحبان یا یحیی خیل، که در مرگ امیر حبیب الله خان مورد شک قرار داشتند، و محکومیت نصرالله خان ناشی میشد. بعضی از مغرضین و متعصبین افغان و شاگردان شان هم که صورت شانرا در آئینه بیگانگان تماشا میکنند، ادعا های انگلیس را تکرار نموده، میگویند که انکشافات بعدی روابط افغان و انگلیس و اعلان جنگ نتیجه مستقیم ضعف امان الله خان بود. گویا امیر جوان مجبور بود با اعلان جهاد علیه انگلیس قهر مردم و افکار عامه را از خود منحرف و متوجه دشمن دیرینه خود انگلیس سازد (۱).

قابل یادآوریست که این شایعه بعداً در راپور های متعدد تکرار شده و منبع آن راپوری قلمداد شده، که تحت عنوان «سقوط امان الله» یا **The Fall of Amanullah** توسط تورن رابرت نویل گرلینگ سکات به انگلیسی ترجمه شده و در آرشیف اسناد محرمانه استخبارات انگلیس دفتر هند بریتانوی، فعلاً در کتابخانه بریتانیا، موجود است (۲). این راپور عمداً و یا سهواً به شخصی بنام منشی علی احمد خان نسبت داده شده که از غزنی بوده و ازینکه گویا منشی دربار امان الله خان بوده، معلوماتش به اندازه کافی و مؤثق خوانده شده است و متأسفانه به نادرستی مورد استفاده یکی از مؤرخین محترم افغان و نویسنده کتاب «د باچا امان الله واکمن» ته یوه نوپ کتنه» هم قرار گرفته است. این راپور اصلاً از شیخ محبوب علی خان

سکرتار امور شرقی انگلیس در سفارت کابل بود و خوانندگان گرامی میتوانند در همین زمینیه معلومات بیشتر را از صفحه ۱۶۵ کتاب «بازنگری دوره امانیوتوطئه‌های انگلیس‌بدست آورند».

برای آنکه خوانندگان محترمی که به زبان ملی پشتوی ما دسترسی کامل ندارند، هم از متن این سند تبلیغاتی و تخریبی آگاهی پیدا کنند، اینک متن دری آنرا که از متن اصلی انگلیسی ترجمه شده و در ضمیمه پنجم کتاب «بازنگری دوره امانی و توطئه های انگلیس» صفحات ۵۹۰ تا ۵۹۲ در زمستان سال ۲۰۱۳ میلادی بنشر رسیده است، کاپی و تقدیم میکنم (۳).

ضمیمه پنجم : ترجمه دری یکی از اعلامیه های تبلیغاتی و ایسرای و گورنر جنرال

اعلامیه ذیل نخست در روزنامه فوق العاده هند بتاريخ ۱۰ می بچاپ رسیده، توسط اطلاعیه شماره ۹۱۲ برای معلومات عامه پخش و بعداً تحت مکتوب شماره ۸-الف، مؤرخ ۱۳ ماه می ۱۹۱۹ از طرف وزیر امور خارجه برای حکومت هند بریتانوی به سر دبیران حکومت های مدراس، بمبی، بنگال، آگره، پنجاب، برما، بیهار، ولایات مرکزی، آسام و دهلی فرستاده شده است. در مکتوب ذکر شده است که این اعلامیه به زبانهای پشتو و فارسی در افغانستان پخش شده و سفارش میشود که آنرا بین جوامع افغانی هند و همچنان برای پروپاگند عمومی مورد استفاده قرار دهید.

«ای مردم شجاع و صادق افغانستان!

بر شما معلوم باد که از سابق دوستی و ائتلاف بین بریتانیای کبیر و افغانستان موجود است. در دوران پدران شما، هنگامی که روس بر افغانستان ستم آغاز کرد، بریتانیای کبیر به درخواست امیر عبدالرحمن مداخله کرد و بعد از مشکلات و مصارف زیاد، و تهدید به جنگ، روسیه را وادار ساخت از ستم دست کشیده، و از مداخله بیشتر در استقلال افغانستان خودداری کند. بدین گونه دوستی بین افغانستان و بریتانیای کبیر استحکام یافت. برای اثبات دوستی، بریتانیای کبیر به امیر عبدالرحمن تعداد زیاد توپ و تفنگ و مرمی و کمک مالی بزرگ داد، تا افغانستان قوی شده و در مقابل روس از استقلال خود دفاع کند. با اعتماد بر بریتانیا و دانستن اینکه دشمن (انگلیس ها) دشمن او نیز میباشد، امیر عبدالرحمن قرارداد های دوستانه با بریتانیای کبیر عقید نمود. لذا او سلطنتش را نیرومند و به تمام کشورش آرامش بخشید. علاوه بر هر وقتی او دچار مشکلات بود، بریتانیای کبیر به کمکش شتافت.

پسراو، امیر حبیب الله خان، صادقانه بر قراردادهای پدرش صحنه گذاشت و دوستی با بریتانیای کبیر را مستحکم نگهداشت. وقتی تمام جهان در جنگ اخیر درگیر بود، او مشوره عاقلانه بریتانیای کبیر را تعقیب نموده مردمش را از وحشت جنگ حفظ کرد. اما در آن زمان هم تعداد زیادی از اشرار فتنه انگیز میخواستند با کشاندن افغانستان به جنگ سلطنت و مردم را نابود کنند. بریتانیای کبیر پول مستمری امیر حبیب الله خان را بخاطر وفاداری در تعهداتش زیاد کرد، به او میلیون ها روپیه هدیه داد و خواهشمند بود بعد از جنگ دوستی شان حتی نزدیکتر شود. و از آن جنگی که

ملت ها را یکی بعد از دیگری به نابودی کشاند، بریتانیای کبیر پیروز و از هر وقت دیگر نیرومند تر درآمد.

وقتی امیر حبیب الله خان به نادرستی کشته شد، بریتانیای کبیر با وحشت و اندوه دچار شده در سرتاسر طول و عرض هند دستور مأمم عام داده شد. وقتی امان الله خان جلوسش را اعلام کرد، بریتانیای کبیر بصورت تحریری اطمینان دوستی داده مشوره داد تا راه پدرکلان و پدرش را تعقیب نموده و به کشورش صلح و کامیابی بیاورد. نخست امان الله خان جواب متقابل دوستی داده با نامۀ مملو از احساسات دوستانه نمایندۀ جدید به هند فرستاد. اما بسیار زود بعد از آنکه، مردم بخاطر تیرئه کردن بعضی از قاتلین پدرش و محکوم کردن عدۀ دیگری بدون محاکمه، مطابق به شریعت اسلامی، ناراض شدند، او برای توقف این نارضایتی، دشمنی علیه بریتانیای کبیر را دامن زد، و مال و جان مردم افغانستان را صرفاً بخاطر مقاصد شخصی و حفظ تاج و تختش به مخاطره انداخت. او همچنان با سرپیچی ازین فرمان قران کریم خورد نشد که میفرماید " ترجمه : خداوند به عدل و احسان و بخشش به نزدیکان فرمان می‌دهد؛ و از فحشا و منکر و ستم، نهی می‌کند؛ خداوند به شما اندرز می‌دهد، شاید متذکر شوید! و هنگامی که با خدا عهد بستید، به عهد او وفا کنید! و سوگندها را بعد از محکم ساختن نشکنید، در حالی که خدا را کفیل و ضامن بر (سوگند) خود قرار داده‌اید، به یقین خداوند از آنچه انجام می‌دهید، آگاه است!"

اگر (خدا ناخواسته) مردم افغانستان درین دیوانگی امان الله خان را یاری کنند، برای خود تباهی ببار خواهند آورد، چون بریتانیای کبیر مجبور خواهد بود به تمام بدکاری ها جواب محکم بدهد. پوچی جاه طلبی های این جوان بیمار از همین حالا در جبهۀ که نشان داده شده است. چون اردوی او پا به فرار نهاده و توپ هایش بدست پیش اهنگان اردوی بسیار بزرگ بریتانیای کبیر که در حال جمع شدن است، افتاده است.

آیا مردم افغانستان این جوان بی تجربه را که به خاطرات پدرش پشت گشته‌اند، به مصلحت کشورش پشت گشته‌اند و به ارشادات قرآن کریم پشت گشته‌اند، اجازه خواهند داد تا بر مردم شجاع و کشور زیبای خود مصیبت ببار آورد؟ خدا نخواسته باشد!

ای مردم دانای افغانستان، حال وقت فیصلۀ شما رسیده است. آیامیگذارید یک جوان کله شخ، شما را از تمام نعماتی محروم سازد که عبدالرحمن و حبیب الله بنا بر دوستی با هند (بریتانوی) بر شما ارزانی داشته است؟ تا اکنون هزاران تاجر و ده ها هزار کوچی شما برای تجارت و چراندن مواشی خود به هند آمده و همۀ شان تحت حمایت بریتانیای کبیر از گشت و گذار و آزادی کامل مذهبی بهره مند بوده اند. آیا میخواهید تجارت شما برباد شود؟ شما و خانواده های شما بدون لباس، اشیای مورد ضرورت و آسایشی باشید که از هند می آید؟ شتر های شما از چراگاه های زمستانی محروم و نابود شوند؟ فیصله با شماست. بریتانیای کبیر یک آرزو دارد که افغانستان را یکبار دیگر در صلح، کامگاری، آزاد و مستقل، تحت یک امیری ببیند که به آرامی کشورش علاقمند باشد و مثل عبدالرحمن و حبیب الله با بریتانیای کبیر دوست.

خداوند به مردم افغانستان کمک کند تا راه درست را به سرعت انتخاب کنند.

چلمسفورد

نایب السلطنه و والی عمومی هند»

(پایان)

منابع

(۱) . زمانی عبدالرحمن : بازنگری دورهٔ امانی وتوطئه های انگلیس» صفحات ۱۶۴ و ۱۶۵.

(۲) . اسناد آرشیف هند بریتانوی، L/P&S/20/B289

(۳) . زمانی عبدالرحمن : بازنگری دورهٔ امانی وتوطئه های انگلیس» صفحات ۱۶۴ و ۱۶۵.